

İŞ YAŞAMI TEMELLİ ÖĞRENİM

Zehra Altınay Gazi
Fahriye Altınay Aksal

Yrd. Doç. Dr. Zehra Altınay Gazi
Yrd. Doç. Dr. Fahriye Altınay Aksal

İş Yaşamı Temelli Öğrenim

ISBN 978-605-364-172-8

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2011, Pegem Akademi

Bu kitabin basım, yayın ve satış hakları

Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti'ye aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,
kapak tasarımı, mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt
ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında
yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolüsüz yayınları
satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Ağustos 2011

Yayın Yönetmeni: Arzu Doğan
Dizgi-Grafik Tasarım: Selda KILIÇ
Kapak Tasarımı: Gürsel Avcı
Baskı: Ayrıntı Matbaası
(Ankara-0312 394 55 90)

YAYINEVİ

adakale sokak 4/1 yenişehir-ankara
tel: +90 312 4306750-51 (pbx)
belgeç: +90 312 4354460
gsm: 0506 3451936 - 0541 9104545 - 0533 2055230
e-ileti: pegem@pegem.net

DAĞITIM

sağlık sokak 17/a yenişehir-ankara
tel: +90 312 4345424
belgeç: +90 312 4313738
gsm: 0506 3451937 - 0541 4345424 - 0533 2055231
e-ileti: siparis@pegem.net

YAZIŞMA

P.K.175 06442 yenişehir-ankara

internet: **PEGEM.NET**

Yrd. Doç. Dr. Zehra Altınay Gazi

Eğitim yönetimi ve daha sonra eğitim teknolojileri alanında doktora ünvanı aldıktan sonra birçok bilimsel çalışmalar gerçekleştirmeye devam eden Yrd. Doç. Dr. Zehra Altınay Gazi, Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak görev yapmaktadır. Çeşitli ulusal ve uluslararası dergilerde editörlük, dergi hakem kurul üyelikleri ve uluslararası kuruluşlarda üyelikleri bulunan Yrd. Doç. Dr. Zehra Altınay Gazi, eğitim teknolojileri ve yönetim alanında bilimsel projelerde de aktif rol almaktadır.

Yrd. Doç. Dr. Fahriye Altınay Aksal

Eğitim yönetimi ve daha sonra eğitim teknolojileri alanında doktora ünvanına sahip olan Yrd. Doç. Dr. Fahriye Altınay Aksal, kendi alanlarına ilişkin bilimsel çalışmalarında aktif görev almaktadır. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak görev yapan Yrd. Doç. Dr. Fahriye Altınay Aksal'ın, birçok ulusal ve uluslararası dergilerde editörlük, dergi hakem kurul üyeliği ve uluslararası kuruluş üyelikleri bulunmaktadır. Yrd. Doç. Dr. Fahriye Altınay Aksal, bilimsel projelerde de aktif görev alarak alanında ilerlemeye çalışmaktadır.

ÖNSÖZ

Bu kitap, yükseköğretimde iş yaşamı temelli öğrenim süreci hakkında genel bir bakış açısını KKTC ve Türkiye çapında tanıtmak ve paylaşmak amacıyla hazırlanmıştır. Yaşam boyu öğrenenler, akademisyenler için hazırlanmış ve rehber niteliği taşıımakta olan bu kitap, iş, yaşam ve eğitim arasındaki köprüde varolan yaklaşımları ve tecrübeleri vurgulamaktadır. Bu kitap, kamu, özel sektörler ve sivil toplum örgütlerinden profesyonel uygulama ve bilginin geliştirilmesinde iş yaşamı temelli öğrenimin değerinin kazandırılmasına ışık tutmaktadır.

Genel olarak iş yaşamı temelli öğrenim sürecinin ne olduğu ve nasıl bir süreç olarak ilerlediğine dair ışık tutan bu kaynak kitap, yaşanmış örneklerle okuyucuyu aydınlatmayı hedeflemektedir. İş yaşamı temelli öğrenim, yaşam boyu öğrenmeye temellendirilmiş yükseköğretimde yeni bir bakış ve anlayıştır. İş yaşamı ve meslekte ilerleme hedeflerinin birleştiği nokta durumunda olan bu sürecin, kişisel ve profesyonel meslek yaşamının gelişmesindeki katkısının ne kadar önemli olduğunu vurgulamakla, kitap ulusal alanda bir ilk olmanın getirdiği özgün değere sahiptir.

Kendi yaşamış örnekleriyle kitaba katkıları olan yaşam boyu öğrenenlere sonsuz teşekkürü bir borç biliriz. Bunun yanısıra, kitabın hazırlanmasında bize rehberlik sağlayan saygıdeğer hocalarımıza teşekkür eder, aynı zamanda, bizden destegini hiç esirgemeyen ailelerimize de şükranlarımızı sunarız.

Yrd. Doç. Dr. Zehra Altınay Gazi

Yrd. Doç. Dr. Fahriye Altınay Aksal

İÇİNDEKİLER

Özgeçmiş.....	iii
Önsöz.....	v
İçindekiler.....	vii

BÖLÜM 1

İŞ YAŞAMI TEMELLİ ÖĞRENİM İLE EĞİTİM VE ÖĞRETİME YENİ BAKIŞ

Giriş.....	1
Çağdaş Eğitim ve Öğretim Anlayışı.....	1
İş Yaşamı Temelli Öğrenim.....	5

BÖLÜM 2

İŞ YAŞAMI TEMELLİ ÖĞRENİM SÜRECİ

Giriş.....	9
İş Yaşamı Temelli Öğrenim Faaliyetleri	10
İş Yaşamı Temelli Öğrenim Süreci	10
İş Yaşamı Temelli Öğrenim Deneyimlerini Planlama.....	11
İş Yaşamı Temelli Öğrenimi Değerlendirme	12
İş Yaşamı Temelli Öğrenimde Öğrenen Özellikleri ve Rolleri	14
İş Yaşamı Temelli Öğrenimin Yararları.....	15
İş Yaşamı Temelli Öğrenim Süreci için Öneriler.....	16

BÖLÜM 3

PROJE GELİŞTİRME

Giriş.....	19
İş Yaşamı Temelli Öğrenimde Uygulamalı Araştırma	19
İş Yaşamı Temelli Öğrenimde Örnek Projeler.....	21
İş Yaşamı Temelli Öğrenimde Yaşanan Tecrübeler	60
Kaynakça.....	63

İŞ YAŞAMI TEMELLİ ÖĞRENİM ILE EĞİTİM VE ÖĞRETİME YENİ BAKİŞ

1

Giriş

Bu bölümde, çağdaş eğitim ve öğretimde yaşanan değişimler ele alınmaktadır. Özellikle de yaşam boyu öğrenmenin değer kazandığı dünyada ve toplumumuzda aktif öğrenme, proje temelli öğrenme ve bunlara bağlı iş yaşamı temelli öğrenimin önemi vurgulanmıştır. İş yaşamı temelli öğrenim ile, iş ve öğrenmenin kişinin iş yaşamı ve profesyonel meslek yaşamının gelişiminde dönüm noktası olması açısından birbirini destekleyen kavramlar olduğunu açıklanmıştır.

Çağdaş Eğitim ve Öğretim Anlayışı

Bilişim teknolojilerinin sosyal yapı ve eğitim üzerinde birçok rolü vardır. Bilişim teknolojileriyle bilgi, kültür ve ideolojiler değişime uğramış ve değişime uyum sağlamak kaçınılmaz hale gelmiştir (Oktay, 2007). Bilgi toplumu, teknoloji ve küreselleşmenin etkisi ile bilgi üretiminin önemini kazandırarak bireylerin, değişime ve gelişime açık olmasını, bilgi ve becerilerinin yenilenmesini, öğrenme olanaklarını aramasını öngörmüştür (Güneş, 2009).

Günümüz bilgi toplumundaki hızlı değişim, yaşamın her alanını etkilemektedir. Bilgi toplumundaki bireyler, yaşam boyu sürekli öğrenmeyi benimsemek, plan ve yorum yapmak, yeni bilgiler oluşturup sosyal ve teknik sorunlara kafa yorabilmek, gereksinim duyulduğunda bilgiyi kullanmak gibi niteliklere sahip olmalıdır (Oktay, 2007). Bireyin eğitim sürecinde bilişim teknolojilerine uyum sağlama, gereken nitelikleri kazanması ile ilişkilendirilebilir. Sözü edilen insan niteliklerine sahip olabilmek için birey yaşam boyu öğrenme anlayışını benimsemelidir. Yaşam boyu öğrenme, bireyin sadece kendisine öğretilmek istenenleri değil, kendisinin de öğrenmek istediklerini öğrenme olanağı bulmalıdır. Bir başka deyişle, bireyin kendini eksik hissettiği konularda ve sürekli olarak gelişen teknolojiler karşısında geliştirebilmesi demektir (Demirel, 2007). Küreselleşen dünya ekonomisinin bir özelliğinin de belirsizlik, sürekli ve hızlı değişim süreçleri, birbiri ardına gelen iniş ve çıkışlar olduğundan, artık başından sonuna tek bir mesleği içeren çalışma yaşımları ya da 'kariyerler' de gitikçe azalmaktadır. Kişi, sürekli değişen çalışma koşulları karşısında kendini yenilemek, yeni beceri ve vasıflar edinmek ve çalışma kimliğini bu akişkanlığa en az pürüzlerle uyum sağlamak durumundadır.

Çağdaş anlayışlara göre, birey, bilgiyi geçmiş tecrübe ve bilgileriyle bütünlüğe getirmektedir. Bu bilgi aktarımı modelinde öğrenme süreci tek taraflı olmayıp (öğretmenden öğrenciye dolaysız bilgi aktarımının oluşturduğu geleneksel yöntem), öğrenci çeşitli biçimlerde kendi öğrenimine sahip çıkmakta ve bunu yönlendirip belirlemektedir. Bu bağlamda bilgi toplumunda yaşayan birey, yaşam boyu öğrenmede yapılandırmacılık anlayışına göre temellendirilmiş bilgiyi kullanmakta ve esnek öğrenme ortamına ihtiyaç duymaktadır (Huang, 2002).

Yapilandırmacı yaklaşım, öğrenenin bilgiyi yapılandırmamasına, oluşturmamasına, üretmesine, yorumlamasına ve geliştirmesi sürecini yansıtmaktadır. Birey, çevre ve belleği arasında güçlü bir bağ kurarak, öğrenme sürecine etkin katılım yoluyla öğrenmesini gerçekleştirir. Bilginin öğrenen tarafından kabul edilmesi değil, bireyin bilgiden nasıl anlam çıkardığı önemlidir. Bu nedenle, yaşam boyu öğrenme sürecini benimseyen birey, aktif öğrenme sürecinde de yer almaktır ve bilgiyi ihtiyacı doğrultusunda yapılandırmaktadır (Jonassen, 1991).

Aktif öğrenmede birey, öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşımaktadır; yine aktif öğrenmede birey, öğrenme sürecinin çeşitli yönleriyle ilgili karar verme ve öz düzenleme yapma olanağı yakalamakta ve böylelikle zihinsel yeteneklerini kullanmaktadır. Aktif öğrenmede birey, merak, kuşku, deneyerek öğrenme, araştırma ve uygulama gibi süreçleri yaşamaktadır. Aktif öğrenmede, araştırma ve uygulamayı deneyimleyen bireyler, yaşam boyu öğrenme sürecinde proje temelli öğrenme ve probleme dayalı öğrenmelerden de yararlanabilmektedirler (Açıkgoz, 2007). Günümüzde, çağdaş standartlar ve öğrenme anlayışına bağlı olarak, bireyin yaşam boyu öğrenme felsefesi içerisinde aktif öğrenme, proje temelli öğrenme süreçlerinden faydalananarak kazanımlarını yaşama aktarması beklenmektedir.

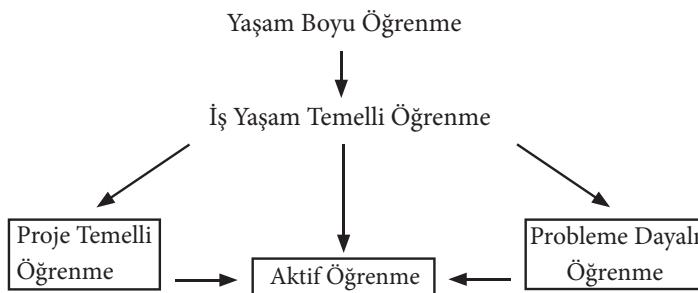
Günümüz eğitim sürecinde öğrenenler git gide, “yaparak yaşayarak öğrenme” ilkesi ışığında bilgiyi kullanmaya yöneliklerdir. Bu nedenle proje temelli öğrenme de aktif öğrenme kadar eğitimde oldukça önemli bir yaklaşımdır. Proje temelli öğrenme, bilimsel ve bağımsız çalışma çerçevesinde bireyin bildiklerini uygulamasına dayanmaktadır. Böylelikle birey süreç sonunda özgün bir ürün ortaya koymaktadır (Raelin, 1997).

Örneğin, muhasebe alanında çalışan bir yaşam boyu öğrenen, kamu kuruluşlarındaki vergi dairesinin muhasebe işlerinin geliştirilmesine ait bir projeyi yürütmesi, kaptan olarak özel sektörde çalışan bir yaşam boyu öğrenenin güvenlik yönetimi ile ilgili kurumunun gelişimine yönelik bir proje yürütmesi, profesyonel uygulama ve bilgi gelişimi ve yapılandırılması sürecinde yaparak yaşayarak öğrenmeye örnek olabilmektedir.

Bireyler, gerçek hayatı karşılaştıran sorunları tanıma, bunların önemini farkında olma, nedenlerini anlama ve sorunları önceden çözme adına probleme dayalı öğrenme sürecinde etkin rol oynarlar. Bu süreçte problem ve yaşam arasında bağlantı kurarlar (Arslan, 2008; Oktay, 2007).

Eğitim sürecinde yaşanan yeni yönelimler dikkate alındığında, yaşam boyu öğrenmeyi benimseyen bireylerin tek bir anlayışa ve yaklaşımıyla ilerlemesinin mümkün olmadığı görülmektedir. Tüm yaklaşımın sentezini kapsayan iş yaşamı temelli öğrenim, eğitimdeki yeni yönelimlerde en geçerli örnek olup bireyin kendini gerçekleştirmesinde ve geliştirmesinde önemli rol oynamaktadır.

Bu nedenle, yukarıda sözü edilen yaklaşımın tümünü iş yaşamı temelli öğrenim ile bütünlüğünün bilgi toplumuna ait nitelikleri kazanmada etkili olacağı görülmektedir. Yaşam boyu

öğrenme sürecinde öğrenen bireyler, eğitim yaşamlarında iş yaşamı temelli öğrenim anlayışını deneyim edinmelidirler. İş yaşamı temelli öğrenim, mesleki gelişim adına çok önemli bir anlayıştır. Bu anlayış, yapılandırmacılık, aktif öğrenme, probleme dayalı öğrenme ve proje temelli öğrenmenin ilke ve özelliklerini taşımaktadır ve ilerleyen yıllarda eğitim sistemlerimizin vazgeçilmez anlayışı geleceği haline düşünülmektedir.

İş Yaşamı Temelli Öğrenim

Çalışma hayatında biriktirilen kişisel bilgi ve deneyim, iş yaşamı temelli öğrenim süreci için çok önemlidir. İş yaşamı temelli öğrenim, iş ve kariyer yaşamında etkili bireyler olma şansı doğurur. Yükseköğretimde iş yaşamı temelli öğrenim her seviyede (lisans seviyesinde doktora) öğretimi kapsamaktadır. Yükseköğretim programlarının sahip olduğu denklik ve niteliğe sahiptir (Doncaster, Lester, 2002).

Bu süreçte yer alan kişiler için kullanılabilecek en doğru kavram ise “öğrenci”den çok “öğrenen”dir. Bu süreçte kişiler, bağımsız öğrenenler olarak alışılmış öğrenme ortamlarından sıyrırlırlar. İş yaşamı temelli öğrenim, çalışan kişilerin ve iş ortamında değişiklik yaratmak isteyen motivasyonu yüksek kişilerin tercih ettiği bir uygulamadır.

İş yaşamı temelli öğrenimin temel ayırt edici özellikleri eğitim ortalaklılığı, anlaşmalı müfredat, programın iş yerindeki ihtiyaçlara göre düzenlenmesi ve değişimi yönlendiren projelerin yürütülmesidir.

Özünde iş yaşamı temelli öğrenim hemen bütün meslek sahiplerine açık bir nitelik gösterir. Gerek akademik dünyanın parçası olan akademisyenler, üniversite çalışanları olsun gerekse

